

DUMINICA A 33-A DUPĂ RUSALII

a vameșului și a fariseului

APOSTOL. II TIMOTEI 3, 10-15

Fiule Timotei, tu mi-ai urmat în învățătură, în purtare, în năzuință, în credință, în îndelungă-răbdare, în dragoste, în stăruință, în prigonirile și suferințele care mi s-au făcut în Antiohia, în Iconiu, în Listra; câte prigoniri am răbdat!, și din toate m-a izbăvit Domnul. Și toți care voiesc să trăiască în chip cucernic întru Hristos Iisus, vor fi prigoniți. Iar oamenii răi și amă-

gitori vor merge spre tot mai rău, rătăcind pe alții și rătăciți fiind ei înșiși. Tu, însă, rămâi în cele ce ai învățat și de care ești încredințat, deoarece știi de la cine le-ai învățat, și fiindcă de mic copil cunoști Sfintele Scripturi, care pot să te înțelepțească spre mântuire, prin credința cea întru Hristos Iisus.

EVANGHELIE. LUCA 18, 10-14

Zis-a Domnul pilda aceasta: Doi oameni s-au suit la templu ca să se roage: unul era fariseu și celălalt vameș. Fariseul, stând drept, așa se ruga în sine: Dumnezeu, Îți mulțumesc că nu sunt ca ceilalți oameni, răpitori, nedrepți, preadesfrânați, sau ca și acest vameș. Postesc de două ori pe săptămână, dau zeciuială

din toate câte câștig. Iar vameșul, departe stând, nu voia nici ochii să-și ridice către cer, ci-și bătea pieptul, zicând: Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului! Zic vouă că acesta s-a coborât mai îndreptat la casa sa decât acela. Fiindcă oricine se înalță pe sine se va smeri, iar cel ce se smerește pe sine se va înălța.

TĂLCUIRI

Nu fără rost s-a rânduit de Biserică Evanghelia Vameșului și Fariseului în Duminica de astăzi, cu care se începe Triodul, adică perioada Postului Mare, care este cel mai potrivit timp de pocăință de peste an. Căci precum îngerii au căzut din cer și primii oameni au căzut din rai din cauza mândriei, tot așa neamul omenesc a fost mântuit și ridicat la cinstea cea dintâi în Împărăția cerurilor prin smerenia întrupării Fiului lui Dumnezeu și a morții Lui pe Cruce.

„Voi sunteți cei ce vă faceți pe voi drepti înaintea oamenilor, dar Dumnezeu cunoaște inimile voastre; căci ceea ce la oameni este înalt, urâciune este înaintea lui Dumnezeu” (Luca 16, 15)

Iubiți credincioși,

În multe locuri ale Sfintei Scripturi se arată cât de mare, cât de păgubitoare de suflet și cât de urâtă de Dumnezeu este patima mândriei, dar nu puțin se poate cunoaște răutatea acestui păcat și din învăță-

tura Sfintei Evanghelii de astăzi. Eu, fiind prea mic și nepriceput a arăta prin scris sau prin cuvânt câte înfățișări are și cât de felurită este această răutate a păcatului mândriei, voi aduce în mijloc o învățătură preaminunată a Sfântului Ioan Scărarul în această privință. Prin aceasta se va cunoaște câte capete are această înfricoșată fiară a mândriei și prin care cei înțelepți și isusiți vor înțelege cât de pestriț și primejdios este acest păcat.

Iată ce zice acest sfânt părinte despre mândrie: „Mândria este lepădătoare de Dumnezeu, învățătură a diavolilor, defăimare a oamenilor, maica osândirii, strănepoata laudelor, semn al nerodirii, izgonirea ajutorului lui Dumnezeu, ieșirea din minți, înaintemer-gătoare de căderi, pricină a epilepsiei, izvor al mâniei, ușă a fățarniciei, întărire a diavolilor, străjuitoare a păcatelor, pricinuitoare a nemilostivirii, neștiință de îndurare, amară luătoare de seamă a greșelilor alto-

Vameșul și Fariseul

ra, judecătoare fără de omenie, împotriva luptătoare a lui Dumnezeu” (Filocalia, IX, Cuvântul 25, Despre mândrie, București, 1980).

Se cuvine mai întâi să arătăm cât de vechi este acest păcat și prin cine a intrat în lumea de sus și în cea de jos. Vechimea acestui păcat numai singur Dumnezeu o cunoaște, fiindcă numai El știe când a căzut satana cu îngerii lui din cer. Nouă nu ni s-a făcut cunoscut cu câte mii de ani înainte de zidirea lumii văzute a fost căderea îngerilor în acest păcat. Dumnezeiasca Scriptură ne arată că acest greu păcat a fost pricina căderii din cer a satanei și a îngerilor celor de un gând cu el. Iată ce zice Dumnezeu prin gura marelui prooroc Isaia în această privință: „Tu ai zis în cugetul tău: În cer mă voi sui, deasupra stelelor cerului voi pune scaunul meu. Ședea-voi pe muntele cel înalt peste munții cei înalți care sunt spre miazănoapte. Sui-mă-voi deasupra norilor, fi-voi asemenea Celui Preaînalt” (Isaia 14, 13-14).

În aceste cuvinte ale Sfintei Scripturi se arată care a fost gândul satanei mai înainte de căderea lui. Iar despre căderea lui și a celorlalți îngeri de un gând cu el, Sfânta Scriptură ne arată, zicând: “Cum a căzut din cer luceafărul cel ce răsare dimineața, zdrobitu-s-a de pământ cel ce trimitea la toate neamurile... Și iarăși: Acum în iad te vei pogori, în temeliile pământului” (Isaia 14, 15). Și iarăși zice Sfânta Scriptură de căderea sa-

tanei: “Pogorātu-s-a în iad mărirea ta și multa veselie a ta, sub tine voi așterne putrejune și rămășița ta vor fi viermii” (Isaia 14, 11).

Dacă ne vom întoarce acum cu mintea la rugăciunea fariseului din Evanghelia ce s-a citit astăzi și dacă vom cerca cu luare aminte înțelesul cuvintelor lui, vom înțelege mult din vicleniile păcatului mândriei care s-a strecurat în cuvintele cele pline de laudă ale fariseului. Dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul zice că mândria este „amară luătoare de seamă și judecătoare fără de omenie a păcatelor altora”. Sfânta Evanghelie ne arată că: Fariseul, stând în biserică, așa se ruga întru sine: “Dumnezeule, mulțumesc Ție că nu sunt ca ceilalți oameni: răpitor, nedrept, preadesfrânat”. Dar ce fel de mulțumire aducea el lui Dumnezeu în rugăciunea lui dacă, plin de mândrie, osândește pe ceilalți oameni că sunt răpitori, nedrepti, preadesfrânați etc.? După cum se cunoaște, rădăcina rugăciunii lui era mândria. Din această blestemată rădăcină ieșeau cuvintele lui pline de îndreptățire de sine înaintea oamenilor. El a uitat cuvântul Sfintei Scripturi care zice: “Cel ce nădăduiește în Dumnezeu cu inimă îndrăzneată, unul ca acesta este nebun” (Pilde 28, 26).

Fariseul mulțumea lui Dumnezeu cu gura sa, dar cu inima și cu mintea sa se mândrea foarte mult și din prisosința inimii sale pline de mândrie scotea cuvinte de laudă defăimând pe ceilalți oameni că sunt răpitori, nedrepti, preadesfrânați și păcătoși.

Dumnezeiasca Scriptură ne arată că: “Necurat este înaintea Domnului cel înalt cu inima” (Pilde 16, 6), și că “Înaintea ochilor lui Dumnezeu sunt căile omului și toate urmele lui le cunoaște” (Pilde 5, 21). După învățătura Sfinților Părinți trebuie să avem convingerea că nu este clipă în care să nu greșim înaintea lui Dumnezeu. De aceea, în fiecare clipă suntem datori să ne smerim și să ne pocăim, măcar printr-un suspin al inimii noastre. Dar în rugăciunea cea plină de laudă a fariseului în loc de smerenie și cunoștința neputințelor sale, el osândește cu mândrie pe aproapele său căci din prisosința inimii sale vorbea gura lui (Matei 12, 34; 15, 18). Însă dumnezeieștii Părinți ne învață, zicând: „Taci tu, să vorbească faptele tale” (Filocalia, X, București, 1981).

La fariseul mândru vedem lucrurile cu totul întoarse. El se laudă și trâmbează înaintea oamenilor faptele sale cele bune și defaimă, osândind pe ceilalți oameni. Dar cine a pus pe fariseu să judece, să arate păcatele oamenilor și să scoată la iveală faptele sale

cele bune? Oare nu mândria, iubirea de arătare și lauda cea plină de îngâmfare? Oare nu trebuie ca să avem înaintea noastră păcatele noastre, după mărturia Sfintei Scripturi care zice: “Că fărădelegea mea eu o cunosc și păcatul meu înaintea mea este pururea” (Psalmul 50). Oare nu ne învață și Sfântul Efrem Sirul, în rugăciunea sa din postul mare, zicând: „Așa, Doamne, Împărate, dăruiește-mi ca să-mi văd păcatele mele și să nu osândesc pe fratele meu...?”. Fariseul însă scoate la iveală isprăvile lui și osândește păcatele altora prin rugăciunea sa plină de mândrie.

Să auzim mai departe laudele fariseului care zice: “Postesc de două ori pe săptămână. Care erau zilele săptămânii în care posteau iudeii? Erau joia și luna, căci după datina bătrânilor, nu după poruncă, socoteau că Moise s-a suit pe Muntele Sinai joi și după patruzeci de zile s-a pogorât luni. Dacă fariseul postea aceste două zile, ce l-a silit să arate, înaintea oamenilor, fapta lui, dacă nu mândria încuibată adânc în inima lui? Mântuitorul nostru Iisus Hristos, în privința postirii, ne învață dimpotrivă: Tu, însă când postești să nu te arăți oamenilor că postești” (Matei 6, 17-18). Fariseul nu numai că nu ascunde fapta cea bună a postului, ci și cu mare glas o vestea înaintea oamenilor, zicând: “Postesc de două ori pe săptămână” (Luca 18, 12).

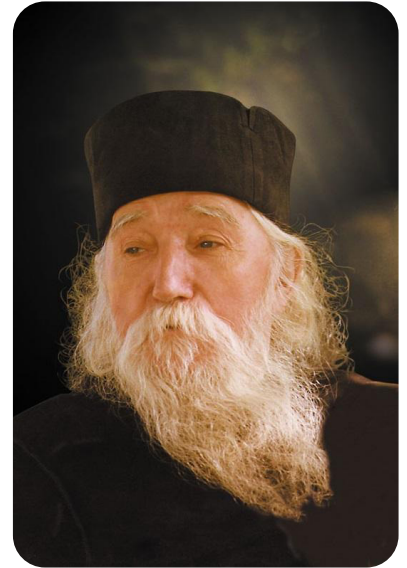
Să urmărim și celelalte laude ale fariseului. Căci după ce s-a lăudat cu postirea, același lucru îl face și cu milostenia: “Dau zeciuală din toate câte câștig” (Luca 18, 12). Mântuitorul însă ne învață: “Când faci milostenie, să nu știe stânga ta ce face dreapta ta, ca milostenia să fie într-un ascuns și Tatăl tău care vede într-un ascuns, îți va răsplăti ție” (Matei 6, 3-4).

Iubiți credincioși,

După ce am vorbit despre mândria și lauda cea fără minte a fariseului, să ne întoarcem privirea minții noastre și spre așezarea cea smerită și vrednică de laudă a vameșului. Să aducem în mijloc cuvintele Sfintei Evanghelii de azi: “Iar vameșul, departe stând, nu voia nici ochii să-și ridice către cer, ci își bătea pieptul, zicând: Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosul” (Luca 18, 13). Vedeți, frații mei, că vameșul stătea departe de jertfelnic și nu îndrăznea nici ochii să-și ridice către cer; ci își bătea pieptul și din inima lui smerită și zdrobită, zicea cu căință: “Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosul!” O, fericite vameșule, tu cu rugăciunea ta smerită din adâncul inimii tale, foarte mult te-ai asemănat cu tâlharul de pe cruce care a strigat din inimă:

“Pomenește-mă, Doamne, când vei veni într-un împărăția Ta!” (Luca 23, 42).

Acest fericit tâlhar, socotind că nu are alt chip a se pocăi de păcatele sale, nici vreme să facă alte fapte bune, deoarece și picioarele și mâinile îi erau răstignite pe cruce, dar fiind înțelept, și văzând că moare, s-a gândit să strige la Dumnezeu din

Sfântul Cuvios Cleopa de la Sihăstria

adâncul inimii, cu mare credință și zdrobire. Pentru aceasta a fost auzit de Mântuitorul, Care i-a zis: “Adevărat grăiesc ție, astăzi vei fi cu Mine în rai” (Luca 23, 43).

Bine a zis Sfântul Efrem Sirul despre acest tâlhar: „O, tâlharule, și al raiului tâlhar! Multe ai furat în viața ta, iar acum, prin puține cuvinte zise din inimă, ai furat cu limba raiul! O, tâlharule preaînțelept care ai știut să furi cu limba raiul pentru că te-ai smerit și ți-ai recunoscut păcatul. O floare timpurie a Crucii lui Hristos!” Vedeți cât de mare este puterea smereniei? Ea singură poate ucide mândria și izbăvește de osândă sufletele noastre, când nu mai putem face alte fapte bune.

Iată, frații mei, după cum vedeți, rugăciunea vameșului din Sfânta Evanghelie de azi se aseamănă cu rugăciunea fericitului tâlhar de pe cruce. Că și acela, ca și vameșul din Sfânta Evanghelie, nu cu multe cuvinte s-a rugat, dar a strigat la Dumnezeu din adâncul inimii sale și cu mare smerenie. De aceea a auzit: “Astăzi vei fi cu Mine în rai!” La fel și fericitul vameș, puține cuvinte a zis din inimă: “Dumnezeule milostiv fii mie, păcătosul!” Pentru smerita lui rugăciune auzim răspunsul cel preasfânt din gura Domnului: “Zic vouă, mai îndreptat s-a pogorât acesta la casa sa, decât fariseul. Că tot cel ce se înalță pe sine se va smeri, iar cel ce se smerește pe sine se va înalța” (Luca 18, 14).

Iubiți credincioși,

Nu fără rost s-a rânduit de Biserică Evanghelia Vameșului și Fariseului în Duminica de astăzi, cu care se începe Triodul, adică perioada Postului Mare, care

este cel mai potrivit timp de pocăință de peste an. Căci precum îngerii au căzut din cer și primii oameni au căzut din rai din cauza mândriei, tot așa neamul omenesc a fost mântuit și ridicat la cinstea cea dintâi în Împărăția cerurilor prin smerenia întrupării Fiului lui Dumnezeu și a morții Lui pe Cruce.

Și dacă mândria a făcut pe îngerii neascultători diavoli și pe primii oameni care erau nemuritori în rai i-a făcut muritori pe pământ, înțelegem că precum căderea și moartea noastră a venit prin mândrie, tot așa pocăința, mântuirea și nemurirea noastră începe întâi prin smerenie. De aceea s-au și rânduit de Sfinții Părinți trei Duminici pregătitoare înainte de începerea Sfântului și marelui Post al Paștilor. Prima Duminică, cea de astăzi, care ne pregătește pentru post, este tocmai aceasta numită „a Vameșului și a Fariseului”, ca să ne amintească de moartea noastră prin mândrie și de învierea noastră prin smerenie.

A doua Duminică pregătitoare este numită „a Fiului Risipitor”. Aceasta ne îndeamnă la pocăință. A treia Duminică pregătitoare pentru Sfântul și Marele Post este numită „a Înfricoșatei judecăți”, când se lasă sec de carne. Aceasta ne amintește de sfârșitul lumii și de Judecata de apoi, când fiecare va lua plată după faptele sale. Ultima Duminică cu care începe Postul Mare se numește „a izgonirii lui Adam din rai”. Ea are scopul de a ne reaminti de păcatul strămoșilor noștri, care au fost alungați din rai din cauza mândriei și lăcomiei, pentru a ne îndemna la rugăciune și la post cu toată stăruința și evlavia.

Iată dar că, începând din Duminica de astăzi, a vameșului și a fariseului, ne pregătim pentru începerea Marelui Post al Sfințelor Paști. Începutul pocăinței și al postului îl facem prin rugăciunea unită cu smerenie, dacă vom urma vameșului. De aceea, frații mei, știind că mândria a creat iadul și a aruncat pe îngerii căzuți și pe oamenii nepocăiți în adâncul gheenei, suntem datori să punem de astăzi început bun de pocăință și să urmăm vameșului pocăit, iar nu fariseului mândru.

Mare păcat este mândria, fraților. Ea se arată și în vorbire și în îmbrăcăminte luxoasă, și în mânie, care este fiica mândriei, și în lenevire la biserică și în amânarea pocăinței și în spovedanie nesinceră, că cel mândru nu vrea să-și mărturisească preotului păca-

tele mari, nici nu se căiește pentru ele din cauza slavei deșarte care îl stăpânește. Mai cumplită este mândria minții, când omul se crede mai capabil, mai bun decât alții. Cea mai grea este, însă mândria sufletului, când omul se socotește mai învățat, mai talentat, mai corect și mai plăcut înaintea lui Dumnezeu decât mulți și chiar decât toți oamenii.

Asemenea creștini stăpâniți de duhul mândriei, sunt lăsați de Dumnezeu să cadă în desfrânare și în alte păcate grele, ca să se smerească. Alții, însă cad în păcate și mai grele. Unii, din mândrie diabolică, nu mai cred în Dumnezeu. Alții, hulesc și batjocoresc Sfânta Scriptură, Biserica, Crucea, icoanele, sfintele slujbe și pe sfinții slujitori. Iar alții, tot din mândrie, se rup de Biserică, nu vor să mai asculte de preoți și se duc la tot felul de secte, căci mândria este izvorul tuturor sectelor.

Frații mei, să fugim de cumplitul păcat al mândriei, care a aruncat o parte din îngeri în iad și a scos pe primii oameni din rai. Să fugim de mândria diabolică care a umplut pământul de secte, de oameni necredincioși, răzvrățiți și răi, și iadul de suflete condamnate la osândă veșnică. În locul mândriei să alegem smerenia lui Hristos, smerenia vameșului, smerenia sfinților, lepădând orice cuget de slavă deșartă, de laudă personală și de îngâmfare.

Smerenia este cel mai bun leac pentru creștinii de astăzi, pentru mântuirea noastră. Vom putea scăpa de mândrie prin mai multă rugăciune, ajutată de post, prin citirea cărților sfinte și prin deasă spovedanie la duhovnici iscusiți.

Postul Mare este cale bună de nevoință, de smerenie, de pocăință și împăcare cu Dumnezeu. Să ne pregătim pentru a-l străbate cu folos și cu bucurie, și să-L rugăm pe Bunul nostru Mântuitor să ne scape de păcatul cel greu al mândriei și să ne îmbrace în veșmântul cel dumnezeiesc al smereniei, al rugăciunii curate și al iubirii, care ne asigură tuturor mântuirea sufletelor. Amin.

**Sfântul Cuvios Cleopa de la Sihăstria
Predică la Duminica a XXXIII-a după Rusalii -
a Vameșului și a Fariseului -
Despre mândrie și smerenie**

CUVÂNT DE LA PĂRINȚI

Să ne smerim, fraților, și Domnul ne va arăta toate, așa cum un tată iubitor arată totul copiilor lui.[...]. Dumnezeu își descoperă tainele Sale sufletului smerit.

Toată viața lor sfinții s-au smerit și au luptat cu mândria. Și eu mă smeresc ziua și noaptea și, cu toate acestea, nu m-am smerit cum trebuie. Dar prin Duhul Sfânt sufletul meu a cunoscut smerenia lui Hristos, pe care ne-a poruncit să o învățăm de la El, și sufletul meu e atras spre El neîncetat.

O, smerenia lui Hristos! Ea dă sufletului o bucurie de nedescris în Dumnezeu și din iubirea lui Dumnezeu sufletul uită și pământ, și cer, și toată dorința lui se avântă spre Dumnezeu.

O, smerenia lui Hristos! Cât de dulce și plăcută este ea. Dar se găsește numai în îngeri și în sufletele sfinților. Noi însă trebuie să ne socotim mai răi decât toți, și atunci Domnul ne va da și nouă să cunoaștem smerenia lui Hristos prin Duhul Sfânt. Domnul, slava Lui și toate cele cerești se cunosc numai prin Duhul Sfânt.

Domnul ne-a dat Duhul Sfânt și noi am învățat cântările Domnului, iar de dulceața iubirii lui Dumnezeu uităm pământul.

Iubirea lui Dumnezeu e arzătoare și nu ne îngăduie să ne mai aducem aminte de pământ.

Cine a încercat-o o caută neobosit ziua și noaptea și este atras spre ea. Ea se pierde însă de noi pentru mândrie și înfumurare, pentru dușmănia și osândirea fratelui, pentru pizmă; ne lasă și pentru un gând desfrânat, ca și pentru alipirea de cele pământești; pentru toate acestea harul pleacă și atunci, pustiit și abătut, sufletul tânjește după Dumnezeu cum tânjea părintele nostru Adam la izgonirea din rai.

Cu lacrimi Adam striga către Dumnezeu așa:

„Sufletul meu tânjește după Tine, Doamne, și cu lacrimi Te caut. Vezi întristarea mea și luminează întunericul meu, ca sufletul meu să se veselească din nou.”

„Nu Te pot uita. Cum Te-aș putea uita? Privirea Ta liniștită și blândă a atras sufletul meu și duhul meu se bucura în rai unde vedea fața Ta. Cum aș putea uita raiul unde mă veselea iubirea Tatălui Ceresc?”

Dacă lumea ar cunoaște puterea cuvântului lui Hristos: „Învățați de la Mine smerenia și blândețea”, atunci lumea întreagă ar lăsa toate celelalte științe și învățături și ar învăța numai această știință cerească.

Oamenii nu cunosc puterea smereniei lui Hristos și de aceea sunt atrași spre cele pământești. Dar omul nu poate cunoaște puterea acestui cuvânt al lui Hristos fără Duhul Sfânt; dar cine a cunoscut-o, acela n-ar mai lăsa această știință, chiar dacă ar avea ca bogăție toate împărățiile pământului.

Doamne, dă-mi smerenia Ta, ca să se sălășuiască întru mine iubirea Ta și să fie vie întru mine sfântă frica Ta.

Grea este viața fără iubirea de Dumnezeu; sufletul este întunecat și posomorât, dar când vine iubirea, bucuria sufletului e cu neputință de descris.

Sufletul meu însetează să câștige smerenia lui Hristos și tânjește după ea ziua și noaptea, și uneori urlu strigând:

„Sufletul meu tânjește după Tine și cu lacrimi Te caut!”

Sfântul Siluan Athonitul, Între iadul deznădejzii și iadul smereniei, Editura Deisis

GANDUL ZILEI

Niciodată să nu te așezi mai presus de nimeni, nici de cei mai mari păcătoși. Smerenia scapă adesea chiar și pe un păcătos care a săvârșit cele mai mari fărădelegi.

SFÂNTUL VASILE CEL MARE